

Załącznik nr 9 do SIWZ

Materiały do przygotowania wstępnej koncepcji kreatywnej scenariusza filmu nr 6:

HISTORIA BITWY POD GRUNWALDEM - film o historii i ikonografii obrazu.
Plan zdjęciowy: galerie MNW, magazyny, pracownie konserwacji. Występujący: lektor, kuratorzy, historycy, konserwatorzy. Czas trwania: do 8 minut

Przestrzeń do wykorzystania:

1. Sala Matejkowska w Galerii Sztuki XIX Wieku

- miejsce eksponowania obrazu *Bitwa pod Grunwaldem* Jana Matejki oraz równocześnie przestrzeń, w której odbywała się konserwacja dzieła w latach 2010-2012

Dotyczy projektu pn. „Otwarte Narodowe. Digitalizacja i udostępnianie zbiorów Muzeum Narodowego w Warszawie” realizowanego z dofinansowaniem z Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa w ramach działania 2.3 „Cyfrowa dostępność i użyteczność informacji sektora publicznego”, poddziałanie 2.3.2 „Cyfrowe udostępnienie zasobów kultury”.

2. Pracownia konserwacji obrazów na podłożu płóciennym
- miejsce codziennej pracy konserwatorów

Dotyczy projektu pn. „Otwarte Narodowe. Digitalizacja i udostępnianie zbiorów Muzeum Narodowego w Warszawie” realizowanego z dofinansowaniem z Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa w ramach działania 2.3 „Cyfrowa dostępność i użyteczność informacji sektora publicznego”, poddziałanie 2.3.2 „Cyfrowe udostępnienie zasobów kultury”.

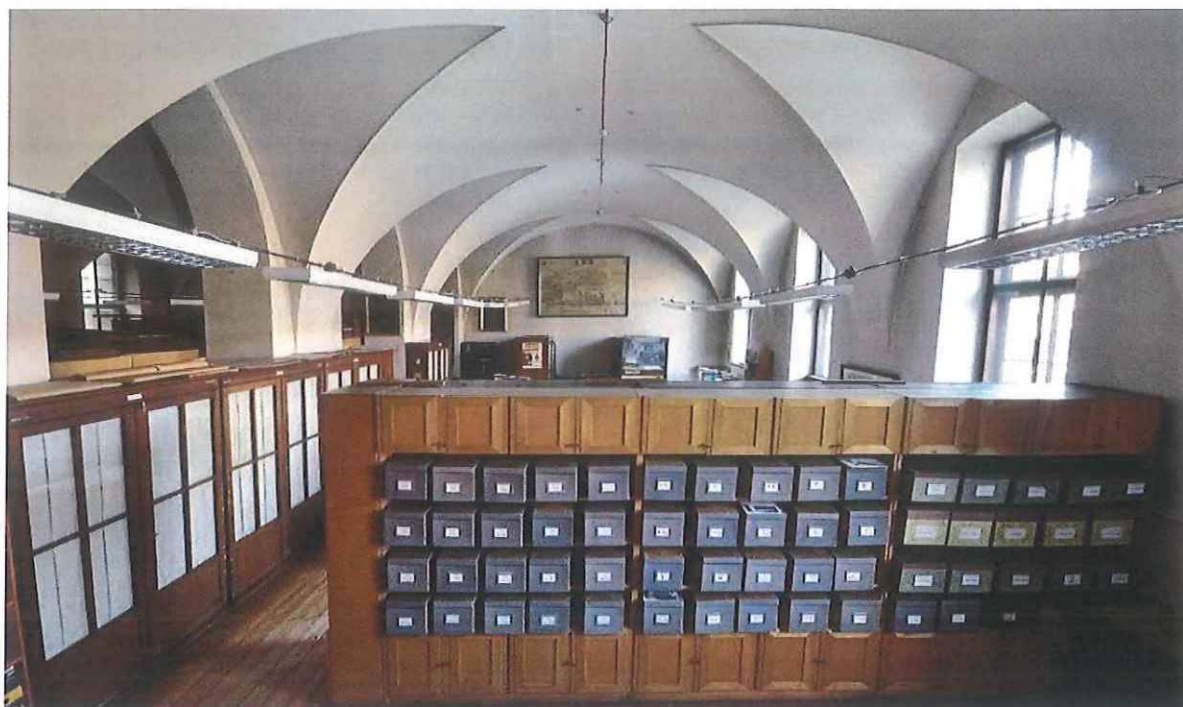

3. Magazyn malarstwa

- miejsce przechowywania obrazów m. in. Jana Matejko, w tym *Studium łba końskiego do „Bitwy pod Grunwaldem”*

[http://cyfrowe.mnw.art.pl/dmuseion/docmetadata?id=38140&show_nav=true]

Dotyczy projektu pn. „Otwarte Narodowe. Digitalizacja i udostępnianie zbiorów Muzeum Narodowego w Warszawie” realizowanego z dofinansowaniem z Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa w ramach działania 2.3 „Cyfrowa dostępność i użyteczność informacji sektora publicznego”, poddziałanie 2.3.2 „Cyfrowe udostępnienie zasobów kultury”.

4. Gabinet Rysunków i Rycin

- miejsce przechowywania szkiców Jana Matejki do różnych dzieł o tematyce historycznej

UWAGA: Wykonawca nie musi wykorzystywać wszystkich wymienionych lokalizacji. Może również uwzględnić we wstępnej koncepcji kreatywnej scenariusza wykorzystanie innych przestrzeni, jeśli uzna to za odpowiednie.

Osoby biorące udział w filmie

- kuratorzy - historycy sztuki pracujący w Muzeum Narodowym w Warszawie, specjalizujący się w sztuce polskiej (malarstwo, rysunek);
- konserwatorzy - pracownicy MNW, którzy wykonywali konserwację i na co dzień opiekują się obrazem;
- historycy - specjaliści zajmujący się historią obrazu;
- lektor

Dotyczy projektu pn. „Otwarte Narodowe. Digitalizacja i udostępnianie zbiorów Muzeum Narodowego w Warszawie” realizowanego z dofinansowaniem z Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa w ramach działania 2.3 „Cyfrowa dostępność i użyteczność informacji sektora publicznego”, poddziałanie 2.3.2 „Cyfrowe udostępnienie zasobów kultury”.

UWAGA: We wstępnej koncepcji kreatywnej scenariusza wystarczy określenie roli osób występujących. Wykonawca może zaproponować wprowadzenie dodatkowych osób do narracji.

Zagadnienia, które powinny pojawić się w filmie

- okoliczności powstania obrazu, kontekst epoki i przybliżenie przebiegu prac nad dziełem;
- dzieje dzieła Matejki na przestrzeni XIX i XX wieku (w tym: XIX-wieczne podróże obrazu, zakupienie do zbiorów publicznych, losy podczas II wojny światowej);
- ikonografia obrazu i jego znaczenie dla kultury polskiej;
- stan zachowania i konserwacje obrazu;

Materiały merytoryczne:

Opis, który zostanie zamieszczony na stronie Cyfrowego MNW:

Bitwa pod Grunwaldem to ogromnych rozmiarów płótno z malarskim wyobrażeniem ostatniej fazy bitwy stoczonej na polach Grunwaldu 15 lipca 1410 roku pomiędzy wojskami polsko-litewsko-ruskimi a zakonem krzyżackim, wspomaganym przez rycerstwo zachodnioeuropejskie.

Jedna z największych bitew średniowiecznej Europy stanowi równocześnie jedno z najdonioślejszych wydarzeń w historii Polski. Dzięki triumfowi oręża polskiego została złamana potęga zakonu krzyżackiego w Prusach. Dla Matejki, uznanego malarza historycznego, który w sztuce widział ważne narzędzie budowania i podtrzymywania tożsamości narodowej w trudnych czasach zaborów, temat stał się nośnikiem aktualnych treści. Obraz powstał bowiem w okresie nasilenia bezlitosnej polityki germanizacyjnej kanclerza Ottona von Bismarcka, stosowanej wobec Polaków w zaborze pruskim oraz rusyfikacji i represji po powstaniu styczniowym w zaborze rosyjskim.

Namalowanie obrazu poprzedziły lata badań i studiów historycznych, obejmujących także dzieje uzbrojenia i ubiorów. Matejko znał opisy walk zawarte w *Kronice wszystkiego świata* Marcina Bielskiego (wydanej w 1551) i w relacji Jana Długosza w *Rocznikach, czyli kronice sławnego Królestwa Polskiego* (spisywanej w latach 1455–1480). Autorzy przekazów nie uczestniczyli w bitwie, brał w niej natomiast udział ojciec Długosza, dzięki czemu kronikarz z pewnością znał bezpośrednie relacje z

Dotyczy projektu pn. „Otwarte Narodowe. Digitalizacja i udostępnianie zbiorów Muzeum Narodowego w Warszawie” realizowanego z dofinansowaniem z Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa w ramach działania 2.3 „Cyfrowa dostępność i użyteczność informacji sektora publicznego”, poddziałanie 2.3.2 „Cyfrowe udostępnienie zasobów kultury”.

przebiegu starcia. Malarz odbył też podróż na pola Grunwaldu, by wiernie odtworzyć topografię. Ze względu na ogromne rozmiary płótna artysta musiał przenieść się ze swojej pracowni przy ul. Floriańskiej do budynku krakowskiego magistratu, gdzie przystąpił do realizacji swego największego dzieła.

Zgodnie z koncepcją Matejki kompozycja obrazu wciąga widza w sam środek bitewnego zgiełku. Stajemy naprzeciw nacierających wojsk Korony. Zamierzone przez artystę nagromadzenie postaci i tłok panujący na polu bitwy wywołały (nieliczne wprawdzie) słowa krytyki. Słynny pisarz i publicysta Bolesław Prus, nie bez złośliwości zauważał, że w takim tłoku można raczej kraść portmonetki, a nie walczyć. Przeważały jednak entuzjastyczne reakcje, wizja Matejki porywała dynamiką i siłą wyrazu. Przede wszystkim jednak w czasach zaborów obraz postrzegano jako manifestację polskości, wspaniałej historii i tradycji kraju, który od wielu lat pozostawał w niewoli.

Dzieło pokazuje kilka najważniejszych epizodów bitwy. W centrum widzimy wielkiego księcia litewskiego Witolda Kiejstutowicza, ukazanego w czerwonym stroju, z rękami wzniesionymi w geście zwycięstwa i siły. Ponieważ jego postać przyciąga wzrok, wielu myli go z królem Władysławem Jagiełłą. Rozpoznanie Witolda ułatwia zdobiąca głowę zamknięta mitra książęca. Książę był stryjecznym bratem Władysława i namiestnikiem królewskim na Litwie. Polski król Władysław został ukazany w głębi, w prawym górnym narożniku obrazu. Siedzi na koniu w srebrzystej zbroi, otoczony przybocznymi. Jego decyzja, by wbrew ówczesnym zwyczajom nie brać udziału w walce, umożliwiła realizację skutecznej strategii. Losy Wielkiego Mistrza Zakonu, Ulricha von Jungingena możemy obserwować na pierwszym planie. Broni się on zaatakowany przez piechurów. Zwraca uwagę strój jednego z nich. Nosi on ubiór katowski, a w rękach trzyma włócznię św. Maurycego, jeden z najważniejszych symboli władzy królewskiej w Polsce, relikwię podarowaną Bolesławowi Chrobremu przez Ottona III podczas zjazdu gnieźnieńskiego. To scena symboliczna niosąca nadzieję na pokonanie i upadek wrogów Polski. To także symbol sprzeniewierzenia się Krzyżaków ideałom i planom politycznym Ottona III, który niegdyś widział w polskim władcy swojego sojusznika. Po prawej stronie obrazu możemy rozpoznać Zawiszę Czarnego w błękitnym płaszczu, nacierającego kopią, w powszechnym mniemaniu wcielał on ideał średniowiecznego rycerza. Wiele z przedstawionych postaci to rycerze, którzy rzeczywiście walczyli na polach grunwaldzkich.

Dotyczy projektu pn. „Otwarte Narodowe. Digitalizacja i udostępnianie zbiorów Muzeum Narodowego w Warszawie” realizowanego z dofinansowaniem z Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa w ramach działania 2.3 „Cyfrowa dostępność i użyteczność informacji sektora publicznego”, poddziałanie 2.3.2 „Cyfrowe udostępnienie zasobów kultury”.

W kwestiach kostiumologicznych Matejko starał się oddać realia historyczne. Jeśli zdarzały mu się nieścisłości (na przykład XVII-wieczny szyszak husarski na głowie chorążego ziemi krakowskiej Marcina z Wrocimowic), były to decyzje świadome, które miały nakierować widza na właściwą interpretację treści obrazu. Niekiedy wynikało to też z faktu, że fragmenty uzbrojenia z XV wieku nie zachowały się w kolekcjach dostępnych Matejce podczas wykonywania studiów do obrazu.

Historiozoficznej wymowy dzieła dopełnia postać świętego unosząca się na polu bitewnym. Spogląda on w niebo, z rękami złożonymi do modlitwy – to św. Stanisław ze Szczepanowa, patron Polski.

Obraz został sprzedany warszawskiemu bankierowi Dawidowi Rosenblumowi w lutym 1878 roku za 45 tysięcy złotych reńskich. Pierwszy publiczny pokaz dzieła Matejki miał miejsce w sali krakowskiego magistratu 28 września 1878 roku. Później obraz ruszył w podróż do Warszawy, Petersburga, Berlina, Lwowa, Wiednia, Budapesztu i Paryża. W 1902 roku został zakupiony przez Towarzystwo Zachęty Sztuk Pięknych, prezentowano go w budynku Zachęty przy placu Małachowskiego. Dramatyczne były jego losy podczas II wojny światowej. Już we wrześniu 1939 roku, został ewakuowany z Warszawy. Nawinięto go na specjalny bęben i wywieziono do Lublina. Tam przekazano go profesorowi Władysławowi Woydzie, intendentowi lubelskiego muzeum, i ukryto w siedzibie Muzeum przy ul. Narutowicza. Rzeszy Niemieckiej bardzo zależało na odnalezieniu płótna. Wyznaczono nawet nagrodę w wysokości 2 milionów marek za wskazanie miejsca jego ukrycia. Jednocześnie polskie państwo podziemne prowadziło akcję dezinformacji, w radiu polskim w Londynie podawano fałszywą informację o transporcie *Bitwy pod Grunwaldem* do Wielkiej Brytanii. Tymczasem obraz ukryto w specjalnym rulonie i umieszczono w dole wykopanym na terenie lubelskiego Taboru Miejskiego. Pozostawał tam aż do momentu wkroczenia do Lublina Armii Czerwonej w 1944 roku. Wydobyty w bardzo złym stanie wymagał natychmiastowej konserwacji. Podjął się jej zespół konserwatorów z MNW pod kierunkiem profesora Bohdana Marconiego. Kolejna konserwacja, zakrojona na bardzo szeroką skalę, miała miejsce w latach 2010–2012. Usunięto wówczas stare, wzmacniające płótno dublażowe, oczyszczono z brudu, usunięto stare warstwy werniksu oraz późniejsze przemalowania. Obraz zyskał nowy dublaż, rozpięto go też na aluminiowym, samonaprzężającym się

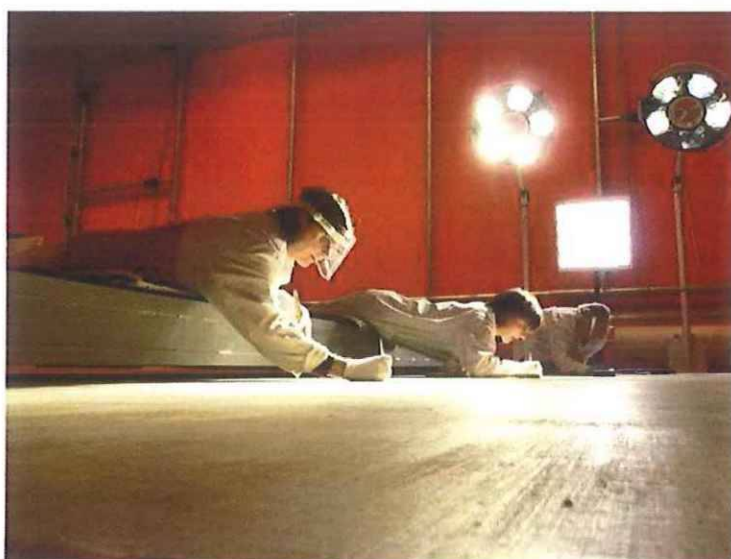
króśnie. W wyniku tych prac waga obrazu zmniejszyła się z ok. 700 do 290 kg. Kolory odzyskały dawną intensywność.

UWAGA: We wstępnej koncepcji kreatywnej scenariusza należy przedstawić źródło i pochodzenie wszystkich treści merytorycznych prezentowanych w filmie celem weryfikacji pod kątem zgodności naukowej

Wybrana literatura dotycząca omawianych zagadnień:

Bitwa pod Grunwaldem – historia i mit, Ewa Micke-Broniarek, w: *Jana Matejki „Bitwa pod Grunwaldem”*. Nowe spojrzenia, red. Katarzyna Murawska-Muthesius, Warszawa 2010.

Poglądowy materiał wizualny:

Il. 1. Prace konserwatorskie w l. 2010-2012

Dotyczy projektu pn. „Otwarte Narodowe. Digitalizacja i udostępnianie zbiorów Muzeum Narodowego w Warszawie” realizowanego z dofinansowaniem z Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa w ramach działania 2.3 „Cyfrowa dostępność i użyteczność informacji sektora publicznego”, poddziałanie 2.3.2 „Cyfrowe udostępnienie zasobów kultury”.

Il. 2. Prace konserwatorskie w
l. 2010-12

Kompleksowa konserwacja
obrazu przywróciła go do
pierwotnego stanu.

Il. 3. i 4. Zajęcia edukacyjne
przed obrazem

W Sali Matejkowskiej odbywają
się zajęcia edukacyjne, między
innymi lekcje muzealne i
warsztaty dla rodzin. W
rocznicę bitwy organizowany
jest w Muzeum Narodowym w
Warszawie Piknik Grunwaldzki.

Dotyczy projektu pn. „Otwarte Narodowe. Digitalizacja i udostępnianie zbiorów Muzeum Narodowego w Warszawie” realizowanego z dofinansowaniem z Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa w ramach działania 2.3 „Cyfrowa dostępność i użyteczność informacji sektora publicznego”, poddziałanie 2.3.2 „Cyfrowe udostępnienie zasobów kultury”.

Il 5. i 6. Detale
obrazu – księżę
Witold i Jan
Žižka

Dotyczy projektu pn. „Otwarte Narodowe. Digitalizacja i udostępnianie zbiorów Muzeum Narodowego w Warszawie” realizowanego z dofinansowaniem z Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa w ramach działania 2.3 „Cyfrowa dostępność i użyteczność informacji sektora publicznego”, poddziałanie 2.3.2 „Cyfrowe udostępnienie zasobów kultury”.

Il 7. Studium lba końskiego do "Bitwy pod Grunwaldem"

[nr inw. MP 5001 MNW]

Dotyczy projektu pn. „Otwarte Narodowe. Digitalizacja i udostępnianie zbiorów Muzeum Narodowego w Warszawie” realizowanego z dofinansowaniem z Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa w ramach działania 2.3 „Cyfrowa dostępność i użyteczność informacji sektora publicznego”, poddziałanie 2.3.2 „Cyfrowe udostępnienie zasobów kultury”.